

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

10. MÄRTSIL 1928. A.

Nr. 5

VIIE KUU AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: H. Avikson.

Tellimise hind:		Toimetus ja talitus:		Kuulutuste hind:	
Aastas	Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi		1 lhk. Kr. 30.—, 1/2 lhk. Kr. 15.—,	
Pooles aastas	" 2.50	uul. Nr. 12.		1/4 lhk. Kr. 8.—, 1/8 lhk. Kr. 4.—	
Üksik number	" —.25	Telefon Nr. 4—72.		Omaomavalitsustele 30% hinna-	
1923 aastak.	" —.50	Jooksev arve: Eesti Panga Tal-		alandust.	
1924 "	" 3.—	linna osakond Nr. 609.		Dokumentide kaotamise kuu-	
1925, 1926 ja 1927a.ä	" 5.—			lutused 50senti dokumendi pealt	

Ilmub 20 korda aastas, iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

SISU:

Kuidas edeneb valla maade korraldusku-	Lhk.	75
simus?		
Külakümnikkude instituudist—J. Kokamägi	"	75
Sunduslik tulevastu kinnitus — Vann. adv.		
J. Jans	"	76
Valdade volinikkude valimine — Adv. A.		
Käärik	"	81
Omaomavalitsuste päevauudised.	"	82
Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omaomavalit-		
suste tegevus	"	83
Välismaade omaomavalitsused	"	86
Küsimused ja vastused	"	87
Kuulutused	"	74, 88

Vallaomavalitsuste
ameerikaviisiline
raamatupidamine

Üheksateistkümme vormi
 Prooviläbikanded
 Seletus- ja juhatuskiri

H. Avikson

Eesti Maaomavalitsuste Liidu
 sekretär

Eesti maaomavalitsuste Liidu väljaanne
 1928.

Selle väljaande saamine on
 võimaldatud asjast huvitatutel.
 Hind Liidu büroost äraviies 2.50 s.
 eksempl., postiga saates 25 senti
 kallim. Tellimise aadress: Eesti
 Maaomavalitsuste Liit.

Väljaandja.

Et asjatut kirjavahetust ära hoida, teatame,
 et raamatu „**Valla- ja maavolikogu**
valimise seadused“ trükk otsas on.

E. Maaomav. Liit.

1927 a. Tartus peetud õigusteadliste kur-
 suste pildid Virumaalt osavõtjatele on Viru
 Maavalitsuses, neid, kes oma pildid Tallin-
 nast pidid kättesaama, palutakse Liidu
 büroosse järele tulla.

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“,

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahekinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

————— **Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7.** —————

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste
 „Oma“ seltsis kinnitamisega.

Kuidas edeneb valla maade korraldusküsimus?

Sellest küsimusest on huvitatud suur osa valdadest. Kas tuleb lõpp valla maade ja hoonete üleandmisele rentnikkudele popsiseaduse põhjal, kas lõpeb rendinõudmine valla nimele kreposteerimata, kuid sisuliselt valla kinnisvarade pealt, kuid edeneb valdade varus'amine tarviliste hoonete ja maadega, need on kolm peaküsimust. Nende kolme küsimuse lahendamise suunas on ka Eesti Maaomavalitsuste Liit tegutsenud.

Kõige kiirema iseloomuga nendest on popsiseaduse põhjal vallamaade korraldamise seismapanemine, sest need võivad iga silmapilk vallalt ära minna.

Kui neil päivil ajalehtis teade ilmus, et Põllutöoministerium on Vabariigi Valitsusele „Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldamise seaduse muutmise seaduse“ esitanud, siis hingasid vallaomavalitsuste tegelased vist kergemalt, uskudes, et esitatud eelnõu on Eesti Maaomavalitsuste Liidu poolt kokkuseatud ja Siseministri poolt Põllutöoministeriumi edasiartud eelnõu, mille kiiret maksmapanemist paljud vallavolikogud ja vallavalitsused oma otsustes on nõudnud. Siiski oli see lootus enneaegne. Olemas olevate andmete järele vabastab esitatud eelnõu popsiseaduse alt ainult teenistustasuna tarvitavad vallamaad ja kohad, mis koolivõrku ülesvõetud. Seega tahab Põllutöoministerium valla suured

ja kallid kinnisvarad ikkagi lasta juhusliste isikute huvides vallalt ära minna.

Seistes valdade huvide valvel leidis Maaomaval. Liidu juhatus oma 6. märtsi koosolekul, et see seaduseelnõu ei saa valdasid rahuldada ega ole kooskõlas õigusemõistega, mispärast otsustas valla huvide kaitset selles asjus Siseministrilt paluda ja saatis viimasele 7. märtsil märgukirja, paludes hoolt kanda, et Maaomavalitsuste Liidu eelnõu põhimõtted selles asjus täiel määral Põllutöomin. eelnõus aset leiaks, selle juures tutvustades meeleoludega küsimuse kohta maal, ja millest järeldada tuleb, et kui küsimus tarvilises ulatuses lahendamist ei leia, rahvahääletamist oodata on.

Mis puutub valdade asutuste riigi maadega ja hoonetega varustamisse, siis, aluseks võttes E. Maaomaval. Liidu vastavat märgukirja, on eelnõu Põllutöoministeriumis juba teoksil soovitud alustel. Riigi eelarve komisjonis, kus seda küsimust möödaminnes puudutati, on aga mõned Riigikogu liikmed, nagu ajalehtist näha, selle vastu sõna võtnud.

Valla nime peale kreposteerimata kinnisvarade asjus seaduse eelnõu ei liigu veel, küll on aga üksikutel juhtumistel, nagu läinud numbris ühest juhusest kõne oli, asju lahendatud ehk otsustamine edasi lükatud.

Külakümnikkude instituudist.

J. KOKAMÄGI.

Torma vallasekretär.

1866 a. vallakogukonna seaduse § 18 põhjal oli vallavanemal õigus külakümnikke määrata iga 8 kuni 15 päriskohapidaja ehk rentniku kohta ühe kümniku, kelle ülesandeks oli valve seltskondlise korra ja rahu alalhoidmises, ühenduse pidamine vallavanema, tema abide ja ülemuse vahel ning üldiste vallavalitsuse käskude täitmine. Sama seaduse § 19 järele pidid vallavanem ja tema abid peale muude politseiliste toimetuste valla piirkonnas seadusi ja valitsuse ettekirjutusi vallaelanikkudele kuulutama, milliste ettekirjutuste ja määruste

kuulutamine harilikult sündis kümnikkude kaudu.

Eelnimetatud kogukonna seaduse alusel funktsioneeris kümnikkude instituut meil edasi kuni Riigikohtu seletuse ilmumiseni 1925 a. Nimelt tuli Rapla vallavolikogu revisjoni kaebtuse põhjal külakümnikkude instituudi küsimus Riigikohtus arutusele ja Riigikohus leidis, et 1866 a. valla kogukonna seaduse § 17 järele oli valla politsei korraldajaks vallavanem, kelle abilisteks olid vallavanema abid ja kümnikud. Kümniku määrasid vallavanem ühes

abidega 8—15 taluomaniku või rentniku kohta ühe nendesamade taluomanikkude seast. Valimistest teatati mõisa- ja kreisi politseile. Kümnikkude peal lasusid poliitilised ülesanded. Politsei korralduse maksimahakkamisega vabanesid vallavanemad ühes abide ja külakümnikkudega poliitiliste funktsioonide täitmisest. Et külakümnikud olid vallavanema ja abide kui kohaliku politseivõimu käsualused ja muid ülesandeid peale poliitiliste nende peale pandud ei olnud, siis kadus politsei korralduse maksimahakkamisega külakümnikkude instituut üldse ära. Sellepärast ei või 1866 a. vallakogukonna seaduse § 18, mis oma maksvuse kaotanud, külakümnikkude valimise aluseks olla. Neil põhjustel ja kaalutlustel jättis Riigikohus Rapla vallavolikogu revisjoni kaebtuse tagajärjeta.

Nii kõlab riigikohtu otsus ja selle otsuse tagajärjel on nii mitmeski vallas kümnikkude määramisega sekeldusi olnud. Üldiselt võib aga ütelda, et kümnikkude instituut on tegelikult olemas, vaatamata selle peale, et Riigikohus selles asjas eitavale seisukohale asus.

Võib ütelda, et kümnikkude instituut ei põhjene enam mitte endisel 1866 aasta kogukonna seadusel, vaid „Riigi Teatajas“ Nr. 177/178—1925 a. väljakuulutatud politseiasutuste kujundamise määrusel. Nimelt räägib selle määruse § 11 juures asuv märkus, et peale § 11 ettenähtud politseiasutuste on olemas veel vallapolitsei, mis tegutseb kubermangu üldises asutusseaduses tähendatud alustel (V. S. K. II K. §§ 847—849), kuivõrd nad muudetud ei ole vallavolikogude valimisseadusega, maksma pandud korraga.

S. K. II k. § 847 ja järgnevad paragrahvid näevad ette, et vallapolitsei ülesandeid täidab vallavanem oma abidega, kellel õigus on määrata maapidajate hulgast endale abilisi.

Nagu eeltoodust selgub, on politseiasutuste kujundamise määruse järele valla-

politsei olemas, mispärast kümnikkude instituudi olemasolu peale jaatavalt tuleks vastata, seda enam veel, et Riigikohtu otsus Rapla vallavolikogu revisjoni kaebtuse asjas oli tehtud varem politseiasutuste kujundamise määruse ilmumist. Ka ei ole vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seadusega („R. T.“ Nr. 97 1926 a., seadus Nr. 104, peat. XI) maksma pandud korraga see muudetud. Külakümnikkude olemasolu selle seaduse alusel on ka järevalve asutused konstateerinud.

Jättes kõrvale asja juriidilise külje, peab tahes ehk tahtmata konstateerima, et ilma kümnikkude instituudita vallad käesoleval ajal ega ka lähemas tulevikus läbi ei saa, sest kümnikkude asemele palgaliste ametnikkude teenistusse võtmine tõstaks tuntavalt valdade kulusid ja need kulud ei ole mitte väiksed. Kui suureks need kulud üksiku valla ja terve riigi kohta võivad tekkida, on ju kerge väljaarvata, kuid see ei ole nende ridade ülesandeks. Näiteks on T. vald jagatud 40 raiooni (kümnikkude jaoskonnad), mis iseendast mitte just väiksed ei ole, nii talude kui ka elanikkude arvu poolest.

Kuni käesoleva ajani on meie kohtuasutused kümnikkude instituudi peale eitavalt reageerinud ja selliselt ka asja seletanud. Veel möödunud aastal lõpetas Tartu-Võru Rahukogu prokurör T. valla poolt alustatud süüdistusasja kellegi O. R. vastu kümnikku kohuste mittetäitmise asjas Kr. K. S. § 253 põhjal ära. Vallavalitsus andis prokuröri otsuse vastu kaebtuse vastavale asutusele ja soovitav oleks, et vald asja kuni Riigikohtuni viiks, sest siin on tegemist põhimõttelise ja küllalt tähtsa küsimusega.

Lõpuks tahaks mainida, et kümnikkude instituudi kohta „Maaomavalitsuses“ õige vähe sõna on võetud, kuna see otse vastupidiselt oleks pidanud olema. Oleks kõigiti soovitav ja otse tarvilik, et meie paremad omavalitsuseasjade tundjad selle küsimuse kohta „Maaomavalitsuse“ veergudel sõna võtaks ja lähemalt selgitaks.

Sunduslik tulevastu kinnitus.

V a n n. a d v. J. J A N S.

Sundusliku tuleõnnetuse vastu kinnitamise seadus.

E e l n õ u.

I. Ü l d m ä ä r u s e d.

1. Sunduslik tuleõnnetuse vastu kinnitamine selle seaduse järele on kohustuslik

valmishitatud ja ka ehitusel olevate hoonete kohta väljaspool linnade ja alevite piire.

Linnade ja alevite piirides olevate kinnisvarade kohta pannakse sundkinnitus maksma kas linna või alevi esituskogu otsusel ehk vabariigi valitsuse määrusega rahaministri ettepanekul.

Sundkinnituse laiendamine teistele aladele sünnib seadusandlisel teel.

2. Sundkinnituse teostajaks on kinnitusühisus, mis on organiseeritud aktsia seltsi kujul ja mille osanikuks võivad olla ainult maa-, linna-, valla- ja aleviomavalitsused.

3. Kinnitusühisuse ellukutsumine pannakse maaomavalitsuste peale. Nende osavõtmine kinnitusühisusest on sunduslik. Linna-, valla- ja aleviomavalitsustel on õigus kinnitusühisuse liikmeks astuda.

Linna- ja aleviomavalitsustel on kinnitusühisusest osavõtmine sunduslik, kui nende administratiiv piirkonnas sundkinnitus maksma on pandud.

4. Kinnitusühisus on iseseisev juriidiline isik ja töötab asutaja poolt kokku seatud ja rahaministri poolt kinnitatud põhikirja alusel, mis selle seaduse määrustega kooskõlas peab olema. Kinnitusühisuse põhikirja registreeritakse harilises korras. Põhikirja muutmise üle otsustab hiljem kinnitusühisuse peakoosolek aktsiaühingute kohta maksvatel alustel.

Kinnitusühisust võib ka ellu kutsuda omavalitsustele kuuluva tegeva kinnitusseltsi ümbermoodustamise teel vastavalt selle seaduse nõuetele.

5. Kinnitusühisuse direktorid kinnitab ametisse Vabariigi Valitsus. Esitab kandidaadid kinnitusühisuse nõukogu. Nõukogu seadusepärase ettepaneku puudusel esitab kandidaadid rahaminister.

6. Kinnitusühisuse asutamiskapitali alamääraks on kuus miljoni marka, mis on ärajaotatud 1.200 aktsia peale.

Iga aktsia annab ühisuse peakoosolekul ühe hääle.

7. Asutamiskapital jaotatakse ära osanikkude vahel proportsionaalselt vastavate omavalitsusüksuste elanikkude arvule.

Vallad on õigustatud omandama igaüks ühe kinnitusühisuse aktsia.

Omanikkude kokkuleppel on lubatud teistsugune jaotus.

8. Asutamiskapitalist peab $\frac{2}{5}$ kohe sularahas sisse makstud olema. Ülejäänud osa võivad omavalitsused katta seaduslikus korras välja antud võlakohustustega.

9. Asutamiskapitalist kaetakse kinnitusühisuse esialgsed organiseerimiskulud ja tasutakse kahjud, mis enne kinnitusmaksude sissenõudmist väljamaksta tulevad. Taga-

vara kapitali kogumisel jääb asutamiskapital üldiseks kindlustuskapitaliks kinnitus-tegevuse alal.

10. Sundkinnitus ei kuulu maksustamisele riigi- ja omavalitsuste heaks.

11. Kinnitusmaksud sundkinnituse alal nõutakse sisse vastuvaidlemata korras ühel alusel kinnisvara maksuga. Ligemad juhtnõuad sissenõudmise korra kohta annab rahaministerium.

12. Peale sundkinnituse on kinnitusühisusel õigus ka vabatahtlikku kinnitamisest toimetada järgmistel aladel:

- a) Kinnisvara, mis ei allu sundkinnitusele, samuti ka vallasvara tule vastu kinnitamisest.
- b) Põllu- ja aiasaaduste, samuti ka viljapuude ja põesaste kinnitamisest rahe vastu.
- c) Põllumajandusliku elusa inventaari kinnitamisest haiguste vastu.
- d) Vaateakende kinnitamisest purustamise vastu.
- e) Elukinnitust.

Kinnitustegevuse laiendamine muudele aladele sünnib seadusandlisel teel.

13. Kinnitusühisuse tariifid vabatahtliku kinnituse alal kinnitab rahaminister.

14. Kõigi kinnitusliikide üle peetakse eraldi raamatuid.

15. Kinnitusühisusel on õigus enese peale võetud riisikuid edasikinnitada vastavalt oma majanduslikule kandejõule. Ta võib selleks lepinguid sõlmida oma ja väljamaa kinnitusseltsidega.

Kinnitusühisus võib ka ise edasikinnitust vastu võtta.

Edasikinnituse lepinguid kinnitab rahaminister.

16. Kinnitusühisus töötab aktsia seltside kohta maksvate määruste alusel, niipalju kui neid käesoleva seadusega muudetud ei ole. (Vene sead. kogu X köide §§ 2139—2198 ja „R. T.“ Nr. 37 — 1926 a. sead. Nr. 73 § 2).

17. Järelevalve kinnitusühisuse tegevuse üle kuulub rahaministeriumile, kelle lahenada on ka kõik küsimused, mida kinnitusühisus seaduslikus korras otsustada ei saa.

II. Sundkinnitusele alluv varandus ja tasumisele kuuluvad kahjud.

18. Sundkinnitusele selle seaduse § 1 alusel määratud piirkondades kuuluvad kõik tarvitamiseks kõlblikud valmishitatud ja ka veel ehitusel olevad hooned ühes nende päraldistega ja väljastpoolt nendega

tuleõnnetuse mõttes ühendatud sisseseadete-
tega, nagu: aiad, müürid, trepid, kaevud jne.

Märkus: Päraldisteks selle seaduse mõt-
tes ei loeta vabrikute sisseseadeid
(masinad ja muud eraldatavad asjad).

19. Sundkinnitusele ei kuulu:

a) teistest hoonetest kaugel seisvad ehi-
tused, mille väärtus alla 10.000 marga
(näit. kuurialused, küünid jne.);

b) Kokkulangemise seisukorras olevad
ja äravedamiseks määratud ehitused,
samuti ka ajutised ehitused.

c) Lõhkeainete ja kergesti tuldvõtivate
vedelikkude ja materjalide vabrikud
ja ladud, juurdearvatud ka saeveskid.

Tarviduse korral otsustab rahaministee-
rium selles paragrahvis täpselt tähendamata
ehituse liikide sundkinnituse alla või sund-
kinnituse alt väljaarvamise üle.

21. Ei kuulu sundkinnitusele riigi päralt
olevad ehitused.

22. Kinnitusühisus maksab tasu kahjude
eest, mis on sündinud kinnitatud varanduse
hävinemise või rikkumisega.

a) tule läbi;

b) tule kustutamiseks või tulekahju laiali
lagunemise takistamiseks ja kinnitatud
varanduse päästmiseks tarvitusele võet-
ud otstarbekohaste abinõude läbi,
mis juures ehituste mahalõhkumine ja
varemete ärakoristamine suurema kahju
ärahoidmiseks peab sündinud olema
kompetentsete võimude korraldusel;

c) välgu löögi läbi, kuigi selle tagajärjel
tulekahju ei tekkinud, väljaarvatud
kahjud elektrijaamades, kõrgepinge
liinides ja nende transformaatori jaa-
mades generaatorite ja aparaatide
juures, missuguste kahjude tasumise
kohta peab olema eraldi kokkuleppe;

g) gaasi ja valgustuse, kütte ning moo-
tori vedelikkude plahvatuse ja auru-
katelde lõhkemise läbi, kui plahvatu-
sele tulekahju ei järgnenud.

Kinnitusühisus tasub ka kulud, mis teh-
tud abinõude tarvitusele võtmisel, tule-
kahjust järele jäänud varanduse alleshoid-
miseks, näipalju kui see on sündinud ühi-
suse huvides.

23. Ei loeta kahjudeks selle seaduse
mõttes:

a) kinnitatud asjade rikkumist tule ja
soojuse läbi kui need asjad igapäe-
vases tarvitamises olid määratud tulega
kokkupuutumisele, kui rikkumine ei
ole mitte sündinud tulekahju, see on
tule üle temale määratud piiri laiali
lagunemise läbi;

b) ilma tulekahjuta elektrivoolu efektide
ja lühikeste ühenduste tagajärjel tek-
kinud kahjud.

c) kõigi muude, peale § 22 p. d. nime-
tatud plahvatuste tagajärjel tekkinud
kahjusid.

Käesolevas paragrahvis tähendatud põh-
justel tekkinud tulekahjude tagajärjel sün-
dinud kahjud tasutakse.

Pp. b ja c tähendatud kahjude vastu
kinnitamine on lubatud erikokkuleppel.

24. Kinnitusühisus ei maksa tasu § 22
pp. a, b ja d tähendatud kahjude eest, kui
kinnitatud varanduse hävinemine või rik-
kumine tule või plahvatuse läbi on tulnud
loodusejõuliste sündmuste, nagu: maaväri-
semine, rahva rahutused, sõda jne. taga-
järjel.

III. Vabatahtlisele kinnitusele
lubatud varandus.

25. Kinnitusühisus võib kokkuleppe teel
tuleõnnetuse vastu kinnitusele võtta järg-
mist varandust:

a) ehitusi väljaspool sundkinnituse piir-
konda, mis vastavad sundkinnituse
nõutele;

b) igasugu vallasvara sundkinnituse tin-
gimistele vastavates hoonetes, väljaar-
vatud mitmesugused plahvatusained,
raha ja väärtpaberid ning dokumen-
did, väärtmetallid ning kalliskivid.

c) põllumajandusliku inventaari ja põllu-
saaaduste tagavarasi kinnistes ruumi-
des ja väljaspool;

d) puud ja viljakandvaid taimi ning aia
ja põllusaaduseid tuleõnnetuse vastu
kinnitatud hoonete ligiduses;

d) äravedamiseks määratud ehitusi nen-
dest saadava ehitusmaterjali väärtuse
ulatuses.

26. Muuseumisi ja kunstikogusi võib
kinnitusele võtta kui nad kuuluvad riigile
või omavalitsusele, ehk õppeasutustele.

27. Raha, põllumajandusliku inventaari,
haiguste ja vaateakende purustamise vastu
kinnitamist ning elukinnitust toimetab kin-
nitusühisus harilistel alustel.

IV. Sundkinnituse teostamine.

a. Kinnitusnimekirjad.

28. Sundkinnitust teostatakse eri kinni-
tusnimekirjade põhjal, mis peavad sisal-
dama tarvilisi andmeid kinnitusele kuulu-
vate ehituste väärtuse, tulekardetavuse ja
omaniku kindlakstegemiseks, samuti ka vas-
tavate kinnisvarade pantimise kohta.

Iga valla, linna ja alevi piirkonna kohta

seatakse kokku eri nimekiri, mis vastava omavalitsuse poolt korras peetakse.

Kinnitushisus peab nimekirja terve riigi kohta, mis kohaliste nimekirjadega kooskõlas peab olema.

29. Iga sundkinnitusele kuuluv ehitus kantakse kinnituskirja erilise hindamise põhjal, mis ettenähtud selles seaduses § 31 (ja järgmised).

Ehitused, mis on ühe omaniku päralt, kuuluvad ühte majapidamisesse ja ei ole küllaldaselt eraldatud tuleüüriga, moodustavad ühe riisiko ja kantakse kinnituskirja ühe kinnitusnumbri all.

Iga riisiko juures on kinnituskirjas äratähendatud ka kinnituskäsu Nr. ja omaniku nimi, milleks kinnituse jaoskonnad on kohustatud kinnitushisusele saatma teate igast kinnituskäsu jaotamisest või mitme üksuse ühendamisest. Samuti saadavad kinnistu jaoskonnad kinnitushisusele teateid iga koormatuse üle selle seaduse § 109 mõttes.

30. Kinnitatakse hooned nende tegeliku omaniku nimele, kui kinnitushisusel on selleks tarvilisi andmeid. Vaidluse ja põhjendatud kahtluse korral kinnitatakse võõra maa peale ehitatud hooned maaomaniku nimele.

Kinnitamine ei otsusta ette omandus- ja kahjutasu saamise õiguse küsimust, mis vaidluse korral allub tsiviilkohtule.

b. Hindamine.

31. Sundkinnitusele kuuluva varanduse hindamine sünnib maakondade viisi kolmeliikmelise kinnituskomisjoni poolt, kelledest üks on nimetatud maavalitsuse, teine kinnitushisuse, kolmas valitakse valla- või alevivolikogu poolt.

Linnades on komisjoni liigeteks linnavalitsuse ja kinnitushisuse esitajad ja linnavolikogu poolt tähendatud majaomanikkude organisatsiooni esitaja. Vaidluse korral esitusõiguse üle ehk kui esitajat mainitud organisatsiooni poolt ei nimetata, valib puuduva kinnituskomisjoni liikme linnavolikogu.

Komisjoni liigetele määratakse ja valitakse asetäitjad.

Kinnituskomisjoni juhatajateks on maa- ja linnavalitsuse esitajad.

32. Kinnitushisuse ja maa- ehk linnavalitsuse esitajad peavad olema asjatundjad omal alal.

Komisjonil on õigus tarvilisel korral asjatundjaid juurde kutsuda ehk nende arvamist pärida.

33. Kinnituskomisjoni liigeteks ja asja-

tundjateks ei või olla hindamisele tuleva varanduse omaniku sugulased ja asjast huvitatud isikud samal alusel, mis on ts. K. p. s. § 373 ettenähtud tunnistajate kohta.

34. Kinnituskomisjoni otsused protokolleeritakse sellekohasel formulaaril.

Otsuse teatatakse kinnitushisusele ja kinnituse võtjale (hinnatava varanduse omanikule).

35. Kinnituskomisjoni otsuse peale hindamise asjus võib revisjoni korras edasi kaebada ringkonna kinnituskomisjonile, mille esimeheks on rahaministeeriumi esitaja, liigeteks maa- ja linnavalitsuse poolt valitud asjatundjad ja kinnitushisuse esitaja, kes mitte kinnituskomisjoni liikmed ei ole. Maa- või linnavolikogu esitaja asemele võib kinnisvara omanik oma esitaja saata, millest revisjoni kaebuses peab teatama, ülesandes esitaja nime ja aadress.

Ringkonna komisjoni liigete kohta on maksvad § 33 ettenähtud tingimised.

36. Revisjoni kaebused antakse kinnituskomisjoni, mille otsuse peale kaebatakse, kaudu ringkonna kinnituskomisjoni nime peale ühe kuu jooksul peale kaebatava otsuse teadaandmist. Kaebus peab motiveeritud olema.

Ringkonna kinnitus-komisjoni otsus on lõpulik.

37. Kinnitus- ja ringkonna kinnituskomisjonide asjaajamise kord, samuti ka viimaste arv, määratakse kindlaks vabariigi valitsuse poolt kinnitatud instruksioonis, milles ka omavalitsuse ja valitsuse asutuste kohustused sundkinnituse alal kindlaks määratakse.

Kinnituskomisjonid otsustavad ka hindamise kulude üle.

38. Ringkonna kinnitus-komisjoni otsuste peale on edasikaebus lubatud kinnitustasujanduse järevalve asutustele (kinnitushisusekogu) hindamiseskirjade rikkumise pärast. Edasikaebuse kord nagu kinnituskomisjoni otsuste peale (§ 36). Kinnitushisusekogu võib asja uueks otsustamiseks tagasi saata sama ringkonna komisjonile.

39. Kinnituskomisjonide otsustamise alla käivad ka tulekahjude hindamise asjad §§ 90—91 tähendatud juhustel ja piirides.

40. Üldine hindamine võetakse ette kinnitustegevuse algul.

Järjekorralist hindamist toimetatakse iga aasta instruksioonis määratud tähtaegadel.

41. Hindamisele tulevate varanduste nimekirja seab kokku kinnitushisus ja esitab selle kinnituskomisjonile.

Kinnituskomisjon võib hindamist toimetadada koha peale välja sõites ehk asja-

tundjate läbi kogutud ja dokumentaalselt tõendatud küllaldaste andmete põhjal.

Niihästi hindamisele tuleva varanduse omanikud kui ka valitsuse ning omavalitsuse asutused on kohustatud kinnitushisusele tarvilisi teateid andma komisjonile esitamiseks. Komisjonid võivad ka iseiseisvalt teateid nõuda.

42. Järjekorralistel kinnituskomisjoni koosolekutel vaadatakse läbi

- a) uute sundkinnitusele kuuluvate ehituste hindamise asjad,
- b) muutused kinnitatud ehituste koosseisus (§ 47) ja
- c) kinnitatud varanduste omanikkude ja kinnitushisuse palved kinnitusobjektide ümberhindamise asjus,
- d) kahjude hindamise asjad (§§ 90—91).

43. § 47 pp. a ja b tähendatud juhtumistel on hoonete omanik kohustatud kohalikule kinnitushisuse esitajale hindamise vajadusest teatama. Samuti teatavad kohalikud omavalitsuse asutused kinnitushisusele igast uue ehituse või ümberehituse lubaandmisest või registreerimisest, niisama ka teada olevatest hoonete väärtuse suurenemisest või vähenemisest. Kinnitusjaoskonnad ja maksuametid teatavad samuti kinnitushisuse esitajatele kõigist tähtsamatest hoonete hinna kõikumistest, mis nendel võimalik on ametikohuseid täites konstateerida.

44. Kogukondades, kus ehituste plaanide kinnitamine sundlikuks pole tehtud, on iga majaomanik kohustatud ettevõtetud uut ehitust või ümberehitust valla- või alevivalitsuses registreerima, üles andes ehituse mõõtusi, mis materjalist ehitus kavatsetud ja eelarvelist väärtust.

45. Üldise ja järjekorraliste hindamiste kulud kannab kinnitushisus.

Kinnitatud varanduse omanik võib igal ajal omal kulul erakorralist hindamist nõuda.

46. Kinnitushisuse esitajad töötavad maa- ja linnavalitsuste juures, kuhu tulevad ära anda kõik teated maakonna ja linna kinnisvarade seisukorra muutuste üle. Nende nime peale antakse ka loa palved ümberehitamise asjus, samuti igasugused teated tulekahjude asjas.

47. Uus hindamine võetakse ette, kui ehitus uuesti ülesehitamise, ümberehitamise, lõhkumise või halva korraspidamise ehk mõne teise sarnase põhjuse läbi tuntavalt omas väärtuses tõusnud või langenud on.

Hooned, mis lõpulikult lagunened, samuti ka need, millel enam katust ei ole, kustutatakse kinnitustimekirjast maha.

48. Hoone, mis ära vedamiseks müüdüd on ehk mille mahalõhkumine mõnel teisel põhjusel otsustatud, ehk kui ta on sedavõrd lagunened, et kasutamiseks kõlbmatuks on muutunud, hinnatakse lõhkumisel saadava materjali väärtuses.

49. Hindamise otstarve on kindlaks teha sundkinnitusele kuuluva varanduse väärtust kinnituse alguse päevaks kinnituskasu määramiseks ja sellest väljamineks kontrollleerida kinnitatud varanduse väärtuse kõikumist kinnituskasu võtmiseks ja kahju suuruse kindlaks määramiseks võimaliku õnnetu juhtumise puhul.

50. Hindamise aluseks on ehitusväärtus, s. o. summa, mis hindamisele tuleva hoone samale kohale ülesehitamine hindamise ajal maksma läheks, mahaarvatud vanemise, halva korrashoidmise, ehituse (konstruktsiooni) vigade ja muude eriliste põhjuste läbi tekitatud väärtuse vähenemine.

Kui eriliste põhjuste tõttu on hindamisele tuleva kinnisvara müügiväärtus selle par. esimeses lõikes tähendatud alustel leitud väärtusest vähem, loetakse kinnituse väärtuses (kinnituse summaks) müügiväärtus.

51. Hindamise juures ei võeta arvesse:

- a) maa hinda, mille peale hoone on ehitatud,
- b) ehituse majandusliselt kasulikkude asust ja temaga ühendatud õigusi, samuti ka
- c) ehituse ajaloolist väärtust.

52. Hindamine lõpeb vastava protokolliga allakirjutamisega.

53. Sundkinnitus hakkab maksma:

- a) ametlise hindamise toimetuse lõppemisega kinnituskomisjonis;
- b) enne hindamise toimetuse lõppu hindamise palve kinnitushisusele või tema esitajale äraandmise päeva kella 24, kui palvele on juurde lisatud hindamiseks tarvilised andmed;
- c) ehituse või ümberehituse kohta, mille plaan vastava omavalitsuse asutuse poolt kinnitatud, ehituse alguse kinnitushisusele esitajate teadaandmise päeva k. 24.

Ilma plaanita ja registreerimata teoksil olevate ehituste ja ümberehituste kinnitust astub jõusse hindamise toimetuse lõppemisel.

Ehitusel olevate hoonetega ühes loetakse kinnitatuks ka tellingitel olev materjal.

Ehituse lõppemisel hinnatakse kinnitusobjekt omaniku teadaandmise peale harilikus korras.

54. Sundkinnitus lõpeb kinnitatud varanduse hävinemisega.

55. Langevad iseenesest kinnituse alt välja:

- a) ehitused, mille osaline või täielik mahalõhkumine on ettekirjutatud,
- b) varemetsesse langenud ehitused,
- c) ühest teise veetavad ehitused vedamise ajaks.

Halvasti peetud hooned võivad kinnitustühisuse poolt kinnituse alt väljaarvatud saada, kui omanik neid omavalitsuse ettekirjutuse peale antud tähtajaks korda ei sea.

56. Sundkinnitus jääb maksma varanduse üleminekul uute omanikkude kätte, samuti maksab ta tuleõnnetuste korral terveks jäänud varanduse osa kohta.

57. Sundkinnitusele kuuluv varandus ei või üheski teises kinnitusseltsis kinnitatud olla.

58. Kinnitustingimised on üksikasjaliselt ära tähendatud kinnitustunnistustel või poliisidel, mis kinnitustühisuse poolt peale hindamise lõppu ja kinnitustasu väljaarvamist kinnitatu varanduse omanikule välja antakse. Kinnitustühisusel on õigus peale seaduse määruste kinnitustingimistesse (poliisitingimistesse) üles võtta mitmesuguseid täiendavaid määrusi kinnitustühisuse korraldamiseks. Need tingimised peavad maksvate seadustega kooskõlas olema.

Kinnitustingimised (ka poliisitingimisteks nimetatud) kinnitatakse rahaministri poolt. (Järgneb).

Valdade volinikkude valimine.

Advokaat A. KÄÄRIK.

„Maaomavalitsuse“ Nr. 1-es s. a. ilmunud artikli „Valdade volinikkude valimine“ autor —kk— leiab, et väga oluline vajadus on selles, et Vene valitsuse määrus (Vene Seaduste ja Korral. Kogus 28. juulist 1917 a. Nr. 173 § 954 XIV jao lisa), mis korraldab, et omavalitsusasutustel kohtus esinedes tuleb kinni pidada samast korrast, mis on maksev riigi asutuste kohta, tuleks valdade ja alevite suhtes ära muuta ja jätta senine väljakujunenud praktika, mis eriti soodus, loomuline, elule vastav, kiire ja odav olla volituste välja andmise momendist lähtudes, kuna praegune kord, mis omavalitsuste suhtes nõuab ka omavalitsusasutustelt igakordset erivolitust asjaajamiseks kohtus, nagu see riiklistelt asutustelt —olla „kunstline“ elule „mitte-vastav“, aegaviitev ja „liig kulukas“.

Need —kk— väited on lähemalt põhjendamata. Omavalitsuste, eriti aga vallaomavalitsuste kohtus esinemise kord oli Vene ajal ja ka Eesti ajal kuni 26. nov. 1925 a. (s. o. Riigikohtu seletuseni) sellane, et vallanõukogud (volikogud) valisid enese liigete seast vallanõukogu kestvuse ajaks, s. o. kolmeks aastaks, „kohtuasjade ajaja“ ja sellele anti välja üldvolikirja, mille põhjal siis volinik võis igal puhul ja juhul oma äranägemise järele kohtus protsessi algatada ja juba alustatud protsessis valla huvide kaitsjana esineda.

Säärane voliniku valimine sündis 1866 a. Kogukonna Valitsemise Sead. § 10 p. 9

põhjal (1906 aasta redaks.), mis rääkis, et vallavolikogude kompetentsi kuulub volinikkude valimine kogukonna asjade ajamiseks kohtus. See seaduse § jätab aga lähemalt määramata, missugusel kujul ja liigis tuleb volitus välja anda, kas B. E. S. § 4371 ettenähtud eri-, üld- või koguvolituse kõigi asjade ajamiseks, nagu see eraelus on lubatud ja tegelikult sünnib, või ainult mõnd liiki loetletud volitust. Praktikas oli aga, nagu ülal mainitud, volinik valitud kolmeks aastaks, kes oli siis varustatud üldvolikirjaga. Kuid see oli praktika vili, mitte aga seaduse ettekirjutus. Kuigi 1866 a. Kogukonna Valitsemise Sead. tekst otsekohest ja selget vastust ei annud volituse liigi kohta, siis, kui silmas pidada, et vallaomavalitsused üldkubermangu S. § 18 põhjal on avalikõiguslised asutused, millises suunas on maksev põhimõte, et avalikõiguslised asutused ja ametnikud töötavad igaüks kindlas äramääratud õiguste ja kohustuste piirides ja et avalikõiguslised asutused ei või võimu teostust edasi delegeerida ilma seadusliku aluseta, kuna aga üldvolituse väljaandmisega selle ametiasutuse asjade valitsemise ja juhtimise õigus saab edasi antud teisele, seaduses aga sarnane võimu delegeerimise õigus vallaomavalitsuste suhtes puudub, siis juba sellest seisukohast lähtudes ei ole lubatud vallaomavalitsustele üldse üldvolitusi välja anda. Igasuguse kahtluse kaotab aga ülalmainitud 1917 aasta Vene valitsuse

määrus, mis lähemalt fikseerib, millises korras omavalitsusasutused kohtus esineda võivad — viies omavalitsusasutuste asjaajamise selles sihis täitsa samale alusele, nagu see on riigiasutuste kohta maksev. Sellekohased — riigi asutuste poolt välja antavate volituste kohta käivad määrused leiduvad Tsv. Kp. S. §§ 1285 ja 1286, mille järele riikliste asutuste volinikud peavad esinedes nõudja ehk kostjana esitama volituse „asja“ ajamiseks. Ka siin rõhutatakse et just „selle asja“ ajamiseks tuleb volitus esitada, nõnda et igasugune kahtlus kaob selles, et ametiasutustel resp. omavalitsusasutustel tuleb iga asja kohta oma volinikule erivolitus välja anda. Meie kohtud juba Vabariigi algusest peale ei võtnud seda (1917) seaduse nõudmist omavalitsusasutuste, eriti vallaomaval. suhtes tarvitusele ja sellep. kestis edasi praktika, mis oli varem ja just sellega loodigi kunstline, elule ja seadusele mitte vastav kord, volituste väljaandmise suhtes. Meie kohtud aga ei valvanud küllalt hoolega selle seaduse nõude täitmise järele ja kui selgus, et nii mitmed protsessid olid tekkinud ilma, et omavalitsusasutus vähenatki soovi oleks avaldanud protsessi algamiseks, hakati selle seaduse nõudmise täitmist nõudma. Riigikohtu üldkogu otsusega 16. nov. 1925 a. (Kogus Nr. 11) on seletatud üldised põhi- sed selles asjas riikliste asutuste suhtes, mis on laiendatud ka omavalitsusasutuste kohta (Riigikohtu Ad. Osakonna Ots. 741 jt. 1926). Kui silmas pidada veel seda, et omavalitsuste kaudu teostab valitsemist kohal riigivõim (Põhiseadus § 75), siis on igatpidi selge, et omavalitsusasutuste poolt

volituse andmise nüüdne kord ei ole sugugi „kunstline“ kord, vaid seadusele rajatud ja seaduse poolt selgesti korraldatud kord, mis on täitsa elule vastav ja omavalitsuste kui ka õiguslise riigi nõuetega ja alustega kooskõlas. See on selle küsimuse õigusline külg maksvate seaduste valgusel.

Edasi leiab —kk—, et see kord ei ole ka otstarvekohane, kui liig kulukas ja aegaviitev viis valla asjaajamises ja toob ette, et iga volituse andmine läheb maksma 30—40 krooni. Et vallavolikogu ainult volituse andmiseks peaks kokku tulema ehk tulnud olema, siis on see sarnane harv juhuse, mis ei ole mainimise väärt, kuna tegelikult vallavolikogud iga kuu vähemalt ühegi istungi peavad, siis otsustakse ometi volitusküsimus ka teiste jooksvate asjade harutamiseks kokku tulnud istungil. Kui aga mõnes vallas 10—20 kohtuasja aetakse aastas ja ainult 1 kord aastas vallavolikogu istungiks kokku astub, siis näitab see seda, et vallavolikogu ainult protsessida oskab, kuid ei täida omi kohuseid ja ülesandeid valla üldhüves.

Ja millised tagatised oleksid selleks, kui üldvolinik on nii energiline, et alustab mitukümmend protsessi, mis toob vallale mitte ainult 150—200 krooni väljaminekuid, vaid kogunite 1500—2000 krooni. Volituste lõpetatuks ja tühjaks tunnustamisega ei saavutata siin enam midagi, sest niikaua kui vallavolikogu selle toimetamiseks uue voliniku valib, võivad kohtuotsused juba ammu seaduse jõusse astunud olla. Ei ole sellepärast mingisugust vajadust pääseteid praeguse korra muutmiseks ahastades ja meeltheites otsida.

Omavalitsuste päevauudised.

Mälestusmärgid omavalitsustegelastele 24. veebruariks.

Laidoneri nimelise kapitali komitee ettepanekul on Punase Risti mälestusmärgid annetatud teenete eest järgmistele omavalitsustegelastele:

Maavalitsuste esimeestele:

Tartu maaval. end. esimehele E. Saarele, Pärnu maaval. esimehele J. Marksonile, Viljandi maaval. esimehele H. Laurile, Lääne maaval. end. esimehele A. Saarele, Saaremaa maaval. esimehele M. Nepsile ja Valga maaval. esimehele J. Mõttusele.

Linnapeadele:

Tartu linnapea K. Luig'ile, Pärnu linnapea O. Kasele, Rakvere linnapea A. Päärole ja Võru linnapea F. Suit'ile.

Tervitustelegrammide vahetus Vabariigi 10. aastapäeva puhul.

Soome Maakogukondade Liit, Maalaiskuntien Liitto saatis 24. veebr. Eesti Maavalitsuste Liidu esimehe härra Heinrich Lauri nimd peale järgmise telegrammi:

„Iseseisva Eesti kümnendamaal aastapäeval saadame Eesti Maavalitsuste Liidule vennasrahva paremad õnnesoovid Liidu

tagajärjerikka töö puhul vaba iseseisva riigi kõvendamiseks.

Maalaiskuntien Liito

Sellele vastas E. M. Liit:

Eesti kümnendal aastapäeval saadud venaliku tervituse eest tänab ja soovib Maalaiskuntien Liitto tööle edu õnneks oma isamaale ja eeskujuks meile.

Eesti Maaomavalitsuse Liidu juhatus.

Opetajate uus palgaseadus.

Riigikogu poolt vastuvõetud uus palgaseadus teeb suure uuenduse palgamaksimise suhtes, võttes senise 50 protsendi asemel 80 prots. palkadest riigi kanda, mis linnadele, võrreldes senise seisukorraga, suureks kergenduseks on, kuigi teiselt poolt õpet. korteritega uued kulud tulevad, maavalitsuste seniseid kulusid, palkade

töstmist mitte arvesse võttes, aga 10 prots. tõstab.

Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu

on Põllutööministeerium Vabariigi Valitsusele esitanud, mis valla maadest ainult teenistustasuna tarvitataavad maad ja koolivõrku võetud kohad korraldamise alt vabastab.

Maadega ja hoonetega varustamise seaduse eelnõu.

Põllutööministeerium on asunud maaomavalitsuste (valla- ja maavalitsuste) asutuste maadega ja hoonetega varustamise seaduse eelnõu väljatöötamisele.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omaval. tegevus.

II omavalitsustegelaste kongress lükatakse edasi.

Liitudevahelise kokkuleppe põhjal oli II Eesti omavalitsustegelaste kongress ettenähtud 27., 28. ja 29. aprilliks s. a. Selle sama liitude vahelise kokkuleppe järele pidi kongressi referaatide kokkuvõtted ja resolutsioonide kavad aegsasti enne kongressi trükitud ja kongressi liikmetele kättesaadetud saama. Kuigi Eesti Maaomavalitsuste Liit aegsasti eeltööd algas ja referentidelt 15-ks veebr. referaatide kokkuvõtted nõudis, on seisukord praegu sarnane, et $\frac{2}{3}$ nendest saamata, kuna osa referentidest ei saa oma referaatide kokkuseadmisele asuda, sest tarvilikud andmed ei ole kokkutulnud. Nii on maaomavalitsuste sektiioonis suuremaks küsimuseks maaomavalitsuste maade küsimus, kuid andmed selleks puuduvad veel paljudest valdadest. Ka algkoolide seaduse teostamise küsimuse kohta ei ole andmed veel kokku tulnud. Seda seisukorda kaaludes pidi Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatus oma 6. märtsi koosolekul paratamatult otsusele tulema, et tarviliselt ettevalmistatud kongressi aprilli lõpul ärapidada ei saa, mispärast ta, tuge- des suusõnalise läbirääkimise peale Linnade Liidu tegelastega, otsustas kongressi pidamise edasi lükata, uut tähtaega kokkuleppe asjaks jättes.

E. Maaomavalitsuste Liidu märgukiri.

Liidu juhatus saatis 7. märtsil Siseminist-

rile järgmise märgukirja ja ära kirja sellest Riigivanemale:

Riigikogu poolt 11. veebr. 1926 a. vastu võetud „Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldamise (popsi) seadus“ tabab väga valusalt vallaomavalitsusi, võttes neilt ära juhuslikult väjarenditud valla- ja koolitalud isikutele, kes neid ainult paar aastat pidanud ja kellel mingit moraalset õigust ei ole nende maade ja hoonete peale, mis kõigi valla liigete maksudega omal ajal omandatud.

27. oktoobril l. a. esitas Eesti Maaomavalitsuste Liit Teile, Härra Minister, algul nimetatud seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille ära kiri siin juures. See eelnõu, nagu Liidule teatati, leidis Teie pooldamist, kuna eelnõu ise Põllutööministrile edasi saadeti, kellele algatamine kuulub.

Olemasolevate andmete järele on Põllutööministeerium „Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldamise (popsi) seaduse“ muutmise seaduse eelnõu kokkuseadnud ja Vabariigi Valitsusele esitanud, kuid valdade huvide kaitseks teeb see eelnõu enam kui vähe: vabastab ainult teenistustasuna tarvitataavad valla maad ja kohad, mis koolivõrku võetud. Selle Põllutööministeeriumi eelnõu järele läheksid mitte üksi vallaliikmete maksudega ostetud suured talud, vaid ka endised koolimajad juhusliste rentnikkude omanduseks, nagu Liidu poolt kokkuseatud eelnõu seletuskirjas näidatud, kuna sarnaste rentnikkude

hulgas isegi kommunistlike organisatsioonide end. liikmed on, nagu Patküla vallavolikogu oma otsuses 26. jaan. s. a. prot. Nr. 2 § VIII. tõendab. Peale õiglusetunde tuleb arvestada ka sellega, missugust meeleolu see valla rahva hulgas valitsuse vastu sünnitab, kui valla liikmete ühise vaevaga ostetud ja ehitatud maad ja majad sarnastele isikutele seaduse nimel poolmuidu kätte lähevad.

Arvesse võttes seda asjaolu ja tugesed Vana-Põltsama, Tsooru, Patküla, Kioma, Misso, Kabala ja teiste vallavolikogude motiveeritud otsuste ja suure hulga vallavalitsuste vahekirjade peale, milles Liidu eelnõu selles asjus heaks kiidetud ja ta elluviimisega kiirustamist nõutud, palub Liidu juhatus Teid, Härra minister, kui Põllutöoministeeriumi eelnõu Vabariigi Valitsuses ehk ministeeriumite vahelises komisjonis läbivaatamisele tuleb, valdade ja õigluse huvide kaitsmise oma peale võtta ja hoolet kanda, et Põllutöoministeeriumi eelnõusse saaks paigutatud kõik need põhimõtted, mis juures olevas Liidu eelnõus väljendust leidnud.

Seda Teilt, Härra Minister, paludes, ei saa Liidu juhatus Teile teatamata jätta, et mitme vallavolikogu otsused räägivad rahvahääletamise tarvidusest, kui käesoleval juhusel valdade kinnisvarad kaitset ei leia.

Valdade raamatupidamine uute kavade järele.

Siseministri poolt on 9. veebr. s. a. otsus tehtud, mille järele 1. apr. s. a. kõigis vallaomavalitsustes kahekordne raamatupidamine sisseseatakse, nimelt A. Looritsa Itaalia viisi järele, väljaarvatud Viru- ja Saaremaa, kus H. Avikson'i kokkuseatud lihtsustatud ameeriaviisilise kava järele raamatuid pidada tuleb.

Viimane viis on 1927. a. jooksul peetud kõigi vallasekretäride raamatupidamise kursustel vallasekretäride poolt ühel meelevalitud 18 tutvustatud viisi hulgast ja nüüd detailselt väljatöötatud ning Siseministeeriumi poolt heaks kiidetud ning viimase korraldusel trükkida lastud Eesti Maaomavalitsuste Liidu poolt.

Selle kava, mis koosneb 19 vormist, nelja kuu prooviläbikannetest ja seletusjuhatuskirjast, saatis E. Maaom. Liit raamatupidamise kursustest osavõtnud sekretäride soovil neil päevil kõigile maa- ja vallavalitsustele otsekohe tasuta kätte, et võimaldada selle kava tutvunemist ja võrdlemist teiste kavadega.

Raamatud ja blanketid Liidu poolt väljaantud kava järele on kõik juba ka valmistrukitud ja neid võib saada „Ühistrükikoja“ Rakveres, nii et selle uue kava tarvitusele võtmiseks 1-st aprillist takistusi ei ole.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõu-koosolek

kutsutakse Tallinna kokku 17. ja 18. aprillil. Päevakorras Liidu põhikirja muutmine, 1927. a. aruanne ja rida põhimõttelisi küsimusi. Lõpulikult seatakse päevakord kokku juhatare koosolekul 27. märtsil.

Teede korrashoiu kohta talvel

on Riigikohus oma otsusega 4. okt. 1927 Harju Maavalitsuse revisjoni kaebuse põhjal seisukoha võtnud, mis talvise lumerookimise teedelt väga kulukaks teeb, mispärast Liidu juhatus 6. märtsil otsustas küsimuse otstarbekohaseks lahendamiseks uue maantee seaduse kaudu samme astuda.

Trahterimaksu seaduse muutmine päevakorral.

Et trahterimaksu seaduse osaline muutmise päevakorral, otsustas Liidu juhatus pöörata Rahaministri poole, et selles eelnõus maaomavalitsuste huvid ühtlaselt linna omadega kaitstud oleks.

Koolimajade ehitusküsimuste

arutamiseks korraldas vallaomavalitsuste ja koolide esitajate koosoleku Harju maaomavalitsus 26. veebruaril s. a.

Koosolekule oli kokku tulnud 60 valdade ja koolide esitajat.

Koosoleku avas Maavalitsuse haridusosakonna juhataja hra J. Depman, kes lühidalt kriipsutas alla kiiret vajadust uute koolimajade ehitamiseks kuueaastase koolisunduse maksmahakkamisel.

Haridusministeeriumi nimel tervitas koosolekut kooliosakonna juhataja hra Ollik.

Esimesena kõneleb koolinõunik hra Johanson, kes piltlikult ja mõjuvalt kirjeldab koolimajade puudusi tervishoidliselt kui ka tehniliselt, mis halvavalt mõjuvad koolitööle ja laste tervisele. Samasuguseid puudusi leidub ka koolimajade ehitamisel, mis omakorda takistavad korralikku tööd.

Koolimajade ehitusmäärustest ja ehitamiseks laenu nõudmisest kõnelevad hrad Puskar ja Michelson.

Koolimaja ruumide jaotuse otstarbekohasusest refereerib hra Väli. Ta leiab, et ehitusmäärustes nõutud ruuminormid iga

õpilase kohta on liialdatud. Näit. Saksa maal on need väiksemad. Selle järeldukel on meil tekkinud teatud lajutamine koolimajade ehituse alal. Kõneleja toob ette mitmesuguseid võimalusi ruumide jaotamiseks otstarbekohaselt ja kokkuhoidlikult. Ühtlasi demonstreerib ta põllumajanduse liidus valmistatud koolimajade plaane. Muu seas leiab hra Väli, et vallad ise ka avaldavad lajutamise tendensi, seades kokku sarnased ehitusplaanid, mille järgi ehituse teostamine osutub raskeks.

Sama nähtust kriipsutab alla ka hra Depmann, rõhutades, et koolimajade plaanide kokkuseadmisel ja ehitamisel üldse tuleks olla kokkuhoidlikum ja ettevaatlikum ehituse ettevõtmisel.

Põllutöoministeeriumi esitaja konstateerib metsamaterjalide puudust mõnes Harjumaa osas. Üldse aga on Harjumaa vähe metsi, millest veel 50 prots. kuuluvad välja anda asunikudele ehitusmaterjaaliks. Põllutöoministeerium müüb metsa valdadele keskmiste võistluspakkumiste hinnaga, kuid tegelikult ilma võistluspakkumisteta. Koosolijad leiavad, et metsamaterjaali koolimajade ehitamiseks tuleks anda asunikudele antava metsamaterjale taksi hinnaga. Kõneleja juhiv tähelpanu materjalide nõudmise korrale. Nimelt on seni suurem osa nõudeid esitatud ajal, mil jooksva aasta raie-langid ju müüdnud. Ta peab tarvilikuks, et metsamaterjali nõudmised esitataks vähemalt pool aastat varem Põllutöoministeeriumile, et see teaks aegsati tarvilikust kohast metsa reserveerida.

Hra Bollmann kõneleb ehitusmaterjalist ja ehitusviisidest. Harjumaa kohta peab tarvilikuks ehitada paekivist, telliskivi voodriga koolimaju, sest selle materjali rohkuse ja läheduse tõttu ei tule maja palju kallim, kuid vastupidavam, Metsamaterjali vähesuse tõttu eriti on soovitatavad kivimajad.

Endiste mõisade härrastemajade koolimajadeks ostmise küsimuses tekivad erinevad arvamised. Kuid arvestades majanduslike olukorraga, peetakse siiski soovitatavaks vähegi sündsaid härrastemaju omandada koolide sisseseadmiseks.

Arhitekt hra Michelson annab seletust majade korrashoiust. Ta leiab, et hoolelt ümberkäimine tekitab hoonele igasuguseid vigastusi, mille parandamine nõuab suuremaid summe ja vähendavad majade kestvust.

Eraäride Siegeli ja Ko ja Tõnissoni esitajad kirjeldavad sellekohaste võrdlusandmete põhjal keskkütte kasulikkust, eriti küttematerjali kokkuhoiu alal. Keskkütte

sisseseadmine on natuke kallim, kuid kütte kokkuhoid tasub selle paari aasta jooksul. Eriti end. härrastemajades on keskkütte sisseseadmine tarvilik, sest ta hoiab need paremini kuivadena. Ühtlasi juhivad nad tähelpanu asjaolule, et keskkütte sisseseadmise kalkulatsioonide saamiseks tuleks pöörata otsekohe nende firmade poole, kes teevad neid täiesti tasuta. Peale selle võimaldavad need ärid sisseseade tasumiseks pikemaid tähtaegi.

Üldse tuleb koosolekut pidada hästi korraläinuks nii koosolejate arvu poolest kui seal arutatud asjade tähtsuse seisukohalt.

Koosolekul võeti vastu järgmised resolutsioonid:

I. Koolimaja ehituslaenu saamise asjus.

Koolimajade ehitusplaanid esitatagu 4-s eksemplaris, millest üks läheb kinnitatult tagasi, 1 jääb kinnitajale asutusele, 1 riiklise ehitusfondi komisjonile ja 1 jääks maa-koolivalitsusse, kus sellega võimalik oleks ka teistel ehitajail tutvuneda.

II. Koolimajade ehituslaenu tingimused.

Harjumaa omavalits. ja koolide esitajate koosolek 26. veebr. 1928. a. leiab, et Harjumaa koolimajad on äärmiselt viletsas seisukorras; asja paranduseks tuleb kohe kõige energilisemaid algatusi teha. Koosolek soovib, et kohapeal omavalitsused peaksid kohe koolimajade ehituse kapitali kogumisele asuma, määrates elarve kavas iga aasta teatud summa. Riikline laen koolimajade ehituseks peaks olema suurem.

III. Kooli mööbli asjus.

„Koosolek peab soovitavaks, et töötakse välja otstarbekohase kooli mööbli plaanid, mis Haridusministeeriumi poolt vastuvõetavateks oleks tunnistatud, mille järele, kui koolidel kooli mööbli muretsemine päevakorral, ka otstarbekohane mööbel muretsetakse.“

IV. Algkooli hoonete ehitamise erimääruste asjus.

„Koosolek, ära kuulates referaate avalikkude algkooli hoonete ehitamise kohta maksma pandud erimääruste üle, avaldab soovi, et loetletud erimäärust ühes algkooli seadusega võetaks revideerimisele ning muudetaks järgmiste soovivaalduste kohaselt:

1) Klassi ruumide kõrguse määra vähendada kuni 2,75 meetrini ühes sellega nõuda, et klassiruumid oleksid varustatud ventilatsiooniga õhulõõride näol.

2) Jätta vabaks klassiruumide pikkuse ja laiuse vahekorrad, kuid seal juures nõuda otstarbekohast tüübiliste pinkide paigutust.

3) Ühendada kantseleid, õpetajate ja õpeabinõude tuba üheks ruumiks, missugust paigutada võimalikult sissekäigu lähedale ehk ühendada viimaseid kooliõpetaja korteriga."

V. Metsamaterjali saamise kohta.

"Koosolek tunnistas õigustatuks, et vallaomavalitsustele antaks riigi poolt koolimajade ehitamise puhul tarvisminev metsamaterjal tasuta ehk vähemalt samade soodustustega, nagu asunikud saavad."

VI. Endiste mõisamajade omandamise kohta.

"Uute koolimajade ehitamine on väga kulukas, tuleb koolimajade muretsemiseks kasutada, kus [see vähegi võimalik, endiseid mõisa härrastemajasid. Iga maja tuleb eraldi asjatundjate poolt järele vaadata ja kui ta vastuvõetav, vallale tasuta või alan-datud hinnaga koolimajaks anda."

VII. Ümbruskonna kaasabi uute koolimajade ehitusel.

"Ümbruskond peab uute koolimajade ehitusel igate pidi kaasa aitama, selle organiseerimiseks tuleb valla ja koolitege-lastel kõiki abinõusid ära kasutada."

Välismaade omavalitsused.

Soome Maakogukondade Liidu tegevusest 1924—1926 a.

(Järg)

Kogukondliste tegevuse uurimiste alal valmises a. 1924 laiem uurimus maama-jandus kinnisvarade maksustusaluste kohta a. 1922—1923. Uurimise saadused avaldati Liidu väljaannetes. Samal aastal valmises ka uurimus valdade maksukoormatuse kohta aastatel 1922—1924. Uurimus näitab, et maa kogukondades maksuvõtmiste kogu-summa oli 1920 a. 175²/₁₀ milj. mk., kuna see 1924 a. kerkis 340²/₁₀ milj. mk., nii siis peatselt kahekordseks. Elanikkude kohta jagatult tõusis maksustamine samal ajal 62¹/₄ margast 136 peale, nii siis ka üle kahekordseks. See nähtus tunnistas igatahes majanduslise elu tõusu.

1926 a. valmises uurimus valdade laenu-olude kohta, millest näib, et kõigi Soome valdade võlad ühtekokku olid 1924 a. lõpul 326.282.469 Smk. Kõige suurem summa laenudest oli tarvitatud rahvakoolide jaoks, nimelt 97¹/₂ miljoni.

Nagu eelpool mainitud, peavad Soome maaomavalitsustegelased peale üldiste koosolekute mitmel pool maal kohalisi kogukonnapäivi. Neid oli a. 1924 kolmes kohas, kus kokku olid edustatud 110 valda 439 esindajaga. Umbkaudu samal ajal peeti neid päivi ka järgnevatel aastatel.

Päevakorras olid harilikult mitmekülgsed nõupidamised kogukondade küsimuste kohta, seletavad kõned ja õpetuslised loengud, mida pidasid asjatundjad isikud.

Rohket tegevust avaldas Liit kursuste pidamises, mille otstarbeks oli omavalitsus-

tegelaste ametioskuste täiendamine ja süvendamine ning uute tegelaste ettevalmistamine. Kursused olid kahekujulised: sügi-setel kahekuulised Helsingis, suvel ühekuulised mitmel pool maal. Sügiseste kur-suste õpekava oli muidugi laiem ja täielisem. Seal olid loengud ja tegelised harjutused raamatupidamises, kogukondlikes rahandus-õpetuses, kogukondlikes seadustes ja mak-sustamises, koolikohustuse seadustes vaeste eest hoolitsemises jne. Lühemaid loenguid peeti tervishoiu alal, asundusseadustes, arvete valmistamises, raamatukogu tegevus-es, tulekaitse asjas, arhiivide hoidmises.

Suvekursuste õpekavas seisis esimeses reas raamatupidamisõpetus ning eelmaini-tud pikemate loengute sisu kokkuvõetuna.

Riigi abi on saanud Liit enda nõu-ande ja õpetustegevuseks a. 1922—1924 25.000 Smk.; 1925 aastast tõsteti see 150.000 Smk. peale.

Oma kirjutise lõpuks esitame veel mõned arvud Liidu äritegevusest, mis on ta kestvus ajal alatiselt tõusnud, tõusnud niihästi kogu-suuruses kui ka tegevuse erikülgedes. Vallavalitsused on hakkanud ikka enam mõistma ja toetama Liidu ettevõtteid sellel alal, mille tõttu Liidu valitsusel on saanud võimalikuks arendada enda äritegevust nende juhtivate joonte kohaselt ja selles laiuses, mida Liidu üldkoosolekud näitasid. Liidu kirjastustegevus ongi õieti võimalikuks saanud valdadelt tulnud rohkete laenude tõttu. Nõnda võis Liit sellejärgi, kui tal

võimalik oli endale osta koolitarbeid, suuremal määral, neid ka müüa valdadele odavamate hindadega või jälle parema kauba andmisega.

Eespool on juba mainitud Liidu ettevõtetest raamatuköite ja trükkimise ala. Selle juures on tarvis tähendada nähtuse peale, et Liidu valitsus oma töökodade tõttu on võinud rutulisi nõudeid täita hoopis kergemalt ja paremine ning aegsamalt, kui enne kaupa mujalt nõutades.

Müügi tingimused on tehtud valdadele võimalikult soodsad. 1924 a. peale alanud koolitarvituste hinda keskmiselt 15%, mille juures veel antakse 3%-line alandus nendele valdadele, kes mai juuni ja juuli kuudel tehtud tellimised tasuvad 30. septembriks, ning muul ajal ühe kuu jooksul. Selle ettevõtte tagajärjeks oli, et a. 1925 peale ka muud koolitarvete ärid tundsid tarviliseks maksta panna valdadele need samad müügi tingimused, mis on palju tulusamad endistest.

Valdadele, kes saatsid Liidu kassasse raha ette edaspidi tehtavateks tellimisteks, maksis Liit seisva raha pealt 8% intressiks.

Liidu äritegevuse tõusu tõenduseks olgu siin mainitud mõned arvud: Liidult ostjateks olid 1922 a. 98 valda, 1926 a. aga 214. Ostjate koolide arv 1922 a. 878, järgnevatel aastatel tõusis see järjekindlalt, ning 1926 a. oli ostjaid koole 2575. Äri tarviduste kogusumma, mis 1922 a. oli 2.496.776 Smk., tõusis aasta-aastalt kasvades 1926 a. 8.458.906 Smk. peale. Ostutasuks maksti tagasi ostjatele 1922 a. 67.447 Smk., järgnevatel aastatel ikka enam, 1926 a. 207.974 Smk.

Liidu üldtegevuse aruanded näitavad varanduslist seisu 1924 a. lõpul 1.367.369 mk. 1925 a. lõpul 1.575.188 Smk. ja 1926 a. lõpul 2.894.682 mk.

Liidu äritegevuse bilans aga 1924 a. lõpul 1.615.319 mk., 1925 a. 2.126.806 mk. ning 1926 a. 3.497.984 mk. Lõpp.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 15. Isikumaksu nõudmise õigusest.

Maksustamise ajal 12. novembrist kuni 12-n detsembrini 1925. elas vallas isik taluteenijana ja sai seal 1926. a. eest isikumaksu alla arvatud. Samalt isikult on 1926 a. eest isikumaksu nõudnud teine vallavalitsus, kuhu isik peale teenistust elama asunud, kellele isiku poolt ka maks ära makstud. Esimene vallavalitsus palus isikumaksu edasiandmist, kuid teine keeldub seda tegemast põhjusel, et isikul olla ka väljaspool valda teenistuses oleku ajal seal korter olemas, mispärast tuleb Riigikohtu seletuse järele maksja alaliseks elukohaks sealne vald arvata. Palun seletust, missugusel vallal käesoleval juhtumisel on õigus isikumaksu nõudmiseks? —tt—

Vastus:

Valla- ja maa-omavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete ajutise seaduse („Riigi Teataja nr. 18/19 — 1920 a. nr. 3 — 1921 a. nr. 83/84 — 1924 ja nr. 99 — 1926 a., § 9 järgi võib võtta valla heaks isikumaksu vallavolikogu poolt määratud suuruses ja korras kodanikkudelt, kellel valla piirkonnas alaline elukoht. Sama seaduse § 72 järgi sisaldab valla aasta-eelarve eneses kõiki valla sissetulekuid ja väljaminekuid eeloleva aasta peale. § 78 (endises redakts.) pidi eelarve vallavolikogu poolt mitte hiljem 1 detsembrist läbi vaadatud ja kinnitatud olema. Sellest järgneb, et isikumaksu alla valla heaks kuuluvad kõik isikud, kellel oli 1 detsembriks selles vallas alaline elukoht. See seisukoht leiab kinnitust ka siseministri poolt kinnitatud juhtnõoris isikumaksu määramise asjus („Riigi Teataja“ nr. 93 — 1827 a.)

Sellepärast tuleb käesoleval juhtumisel nõuda maksu õiendamist mitte teise valla,

vaid maksualuse isiku poolt, kellel jääks õigus kaevata seaduses ettenähtud korras teistkordse maksustamise peale teise valla poolt.

Küsimus Nr. 16. Vanaduse kindlakste-gemine kirjalikkude tõenduste puudumisel.

Vallas elutsev kodanik 68—70 a. vana, vallaline, soovib abielluda, kuid tal puuduvad dokumendid sündimise üle, sest et sõja ajal tal need kaduma läinud. Kiriku kirjad peeti temal Venemaal. Valla kantselei, kus ta enne hinge kirjas oli ja praegu elutseb, sai vaenlase tule läbi 1919 a. hävitatud, nii et kõik raamatud suusõnaliste andmete varal kokku seatud. — Et ta vana mees on, ei ole ka võimalik aktiga kindlaks teha tema vanadust, sest puuduvad isikud, kes seda tõendada teavad.

Palun teatada, kuidas perekonnaseisu ametnikul käesoleval juhtumisel toimetada tuleb ja mis tuleks tähendatud isikul ette võtta, et ta abielu registreeritud saaks? Valla sekretär.

Vastus:

Perekonnaseisu seaduse („Riigi Teataja“ nr. 191/192 — 1925 a.) § 38 järgi, on abielluda soovijad kohustatud oma isikut tõestama. Mis selle all tuleb mõista, selgub sama seaduse § 44 p. a ja b, kus öeldud, et abielusõlmimise akti tähendatakse: a) abielujate nimed ja perekonnanimed, sünniaeg... ja kas vallalised, lahutatud või lesed; b) välismaalastel nende kodakondsus. Siseministri poolt perekonnaseisu seaduse kohta antud juhtnõude järele („Riigi Teataja“ nr. 48 — 1926) § 31 ja 32, tuleb kõike seda vastavate tunnistustega, kui perekonnaseisu ametnik abielujaid isiklikult ei tunne, või kui tal kindlad andmed nende kohta puuduvad.

Käesoleval juhtumisel, nagu küsimusest selgub, puuduvad kindlad andmed sünni aja kohta ja et

seada puudust on võimata kõrvaldada ka perekonnaseisu seaduse § 6 tähendatud korras, siis ei jääks midagi muud üle, kui soovitada abiellulajale muretseda tarvilikke andmeid Venemaalt Välisministeeriumi kaudu.

Küsimus Nr. 17 Maksuinspektori korralduste kohta vallasekretäridele.

Üks maksuinspektor tegi ringkirjaga vallalaevisekretärtele, kui tuluhindamise komisjonide asjaajajatele, ülesandeks meelde tuletada metsatõustuse omanikkudele vorm nr 4 täitmise 1-se märtsini s. a., vastutust selle eeskirja täpse täitmise eest sekretäri peale pannes. Seesama maksuinspektor kohustas vallasekretäri täpseid andmeid koguma, mis riistaga ja missuguse liikumisabinõuga kalamehed kalu püüdnud, ja nõutada kalameestelt allkirja vastu võimalikult täpseid andmeid kalapüügi tulude ja kulude üle. Nende järele tuleks väljatöötada keskmised kalapüügi tulunormid. Nende andmete kogumiseks käseb maksuinspektor tarvitada politsei kaasabi.

Kas maksuinspektoril on õigus sarnaseid kohustusi ja ähvardavaid vastutusi vallasekretäri peale panna, ettevõtete peal olevaid kohustusi teadaannete asjus vallasekretäri vastutusele veeretada, kas sekretäriil on õigus politsei abil sissetulekute teateid nõutada, ja missuguse seadusega on valla tulu hind. komisjoni ülesandeks kalameeste tulunorme välja töötada? A. P.

Vastus:

Maksuinspektori otsekohene pööramine vallalaevisekretäride poole ei või tulumaksu seaduse seisukohalt õigeks lugeda. Tulumaksu seaduse § 31 järgi on tähendatud sekretäride peale ainult tuluhindamise komisjoni asjaajamine pantud; järjekorral võib maksuinspektor läbikäimises astuda ainult nimetatud komisjoniga. Mis puutub maksuinspektori nõudmiste sisulisse küljesse, siis näib, et ka tähendatud nõudmised ei põhjene tulumaksu seadusele. Tuluhindamise komisjoni ülesanded on ülesloetud § 44 (võrdl. § 38, § 41 ja selle tähendus 1). Selle §-i järgi vaatab tuluhindamise komisjon, kas kõigi pealt (§§ 38 ja 41 ja selle täh 1) teadaanded tulude kohta sisse on antud, teeb viivitajale (§§ 37 ja 38) meeleuletused, kannab nad iseäralise nimekirja ning asub selle järel oma ringkonna maksukohustuste tulude hindamisele, aluseks võttes kõiki neil käepärast olevaid andmeid (§§ 39 ja 41). Sellele järgnev tuluhindamise komisjoni tegevus on ettenähtud §§ 45 ja 46. § 43 järgi on tulumaksu asutused (järjekorral ka tuluhindamise komisjonid) küll õigustatud nõudma andmeid, kuid ainult neid, mis üksikute maksjate tulude selgitamiseks tarvilikud.

Küsimus Nr. 18 Asjaajamise aasta vahest Riigikogu poolt 10. detsembril 1926. a. vastu võetud ja R. T. nr. 99, 1926. a. avaldatud seaduse põhjal viidi valla- ja maaomavalitsuste eelarvete vahe 1 aprilli peale üle. Kuidas tuleb aga teise asjaajamisega toimida, näituseks laua juhendi nr. järjekorra ja teiste samasugustega, kas need lõpetada 1. jaanuariks või eelarve aasta lõpuks s. o. 31. märtsiks?

K. vallasekretäri abi.

Vastus:

Vaata vastus nr. 48 — 1927.

Küsimus Nr. 19 Eriarvamiste kohta volikogu protokollides.

Kas on igal vallavolikogu liikmel õigus valla-

sekretäriil välja nõuda vallavolikogu protokollid raamatut ja sinna oma käega oma eriarvamisi ja proteste koosoleku protokollil lõpul sisse kirjutada, eriti veel siis, kui isik purjus ja raamat määrimiste all võib kannatada? P. vallavalitsus.

Vastus:

Vastus küsimusele oleneb protokollil kinnitamise korrast.

Ei ole keski volinikkudest tehtud otsusega rahul võib ta otse otsuse tegemise järele eriarvamise protokollil võtmist nõuda. Kui protokoll kinnitatakse koosoleku lõpul, koosolijate allkirjadega, siis saab eriarvamisi protokolleerida lasta sel samal puhul. Ei kinnitata protokollil mitte koosoleku lõpul, vaid volikogu volitab seda tegema teatud arvu, volinikkudest, siis jääb eriarvamiste tegemise õigus neile, kes protokollil allakirjutajateks volitatud. Jäetakse protokollil kinnitamine asjast huvitatute hooleks teatud aja jooksul, nagu maavolikogude protokollide kinnitamise kord ette näeb, siis on igal volinikul õigus oma isearvamisi protokollil kanda — protokollil allakirjutamise tähtajani. Pärast seda tähtaega ei ole ühelgi õigust protokollil midagi juurde lisada. Üks kõik, missugune protokollil kinnitamise kord olemas, kuid kinnitamine peab sündima enne selle ärakirja järeelvalve asutusele ärasaatmist.

Kuulutakse maksvusetaks ärakadunud hobusepassid:

1) Jaan Maret p. Kivi hobusepass, väljaantud Uue-Kariste vallavalitsusest 30. detsembril 1920. a. Nr. 118 all.

2) Jaan Maret p. Kivi hobusepass, väljaantud Uue-Kariste vallavalitsusest 23. oktoobril 1924. a. Nr. 42 all.

3) Johannes Taksi hobusepass, väljaantud Hageri vallavalitsusest 5. jaan. 1925. a. Nr. 1 all.

4) Johannes Taksi hobusepass, väljaantud Hageri vallavalitsusest 13. XI. 1925. a. Nr. 98 all.

5) Hans Gustavi p. Viitmann'i hobusepass, väljaantud Kärü vallavalitsusest 18. jaan. 1921. a. Nr. 290 all.

6) Els Jaani tr. Tederi hobusepass, väljaantud Abja vallavalitsusest 20. juulil 1920. a. Nr. 413 all.

7) Pada vallast 24. aprillil 1923. a. väljaantud hobusepass Nr. 59.

8) Jaan Jakobi p. Bergmanni hobusepass, väljaantud Rakvere vallavalitsusest 14. veebr. 1927. a. Nr. 14 all.

9) Paul Augusti p. Kuberi hobusepass, väljaantud Sõmeru vallavalitsusest 31. jaan. 1928. a. Nr. 339 all.

10) Gustav Juhani p. Erm'a hobusepass, väljaantud Triigi vallavalitsusest 20. veebr. 1925. a. Nr. 26.